

Sigui E un espai vectorial sobre un cos $\mathbf{k}$, de dimensió finita n . Sabem que per als 2-tensors contravariants se satisfà $\mathcal{T}^2(E) = \mathcal{S}^2(E) \oplus \mathcal{A}^2(E)$. L'objectiu és donar una descomposició similar per als 3-tensors $\mathcal{T}^3(E) = E \otimes E \otimes E$.

Denotem per $\mathcal{S}^{1,2}(E) \otimes E$ la imatge de l'aplicació lineal $\rho_{1,2} : \mathcal{T}^3(E) \longrightarrow \mathcal{T}^3(E)$ que sobre els tensors descomponibles està definida per

$$\rho_{1,2}(\mathbf{v}_1 \otimes \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_3) = \frac{1}{2}(\mathbf{v}_1 \otimes \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_3 + \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_1 \otimes \mathbf{v}_3).$$

És a dir, simetritza les dues primeres posicions. Anàlogament es poden definir les aplicacions $\rho_{1,3}, \rho_{2,3}$, que simetritzen les posicions 1,3 i 2,3, respectivament.

Denotem per $\mathcal{S}_{1,3}(E) \otimes E$ la imatge de l'aplicació lineal $\rho^{1,3} : \mathcal{T}^3(E) \longrightarrow \mathcal{T}^3(E)$ que sobre els tensors indescomponibles està definida per

$$\rho^{1,3}(\mathbf{v}_1 \otimes \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_3) = \frac{1}{2}(\mathbf{v}_1 \otimes \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_3 - \mathbf{v}_3 \otimes \mathbf{v}_2 \otimes \mathbf{v}_1).$$

És a dir, antisimetritza les posicions 1 i 3. Anàlogament es poden definir les aplicacions $\rho^{1,2}, \rho^{2,3}$, que antisimetritzen les posicions 1,2 i 2,3, respectivament.

1. Proveu que $\rho_{1,2}$ és un projector i calculeu la dimensió de $\mathcal{S}^{1,2}(E) \otimes E$. Trobeu la dimensió de $\mathcal{S}^{1,2}(E) \otimes E \cap \mathcal{S}^3(E)$ i de $\mathcal{S}^{1,2}(E) \otimes E \cap \mathcal{A}^3(E)$.

2. Proveu que $\rho_{1,3}$ és un projector i calculeu la dimensió de $\mathcal{A}^{1,3}(E) \otimes E$. Trobeu la dimensió de $\mathcal{S}_{1,3}(E) \otimes E \cap \mathcal{S}^3(E)$ i de $\mathcal{S}_{1,3}(E) \otimes E \cap \mathcal{A}^3(E)$.

4. Definim $\mathcal{S}_3^{1,2}$ com la imatge de la composició

$$\mathcal{T}^3(E) \xrightarrow{\rho_{1,2}} \mathcal{S}_{1,3}(E) \xrightarrow{\rho^{1,3}} \mathcal{T}^3(E).$$

Calculeu les dimensions $\mathcal{S}_{1,3}(E)$, $\mathcal{S}_3^{1,2}(E) \cap \mathcal{S}^3(E)$ i $\mathcal{S}_{1,2}(E) \cap \mathcal{A}^3(E)$.

4. Proveu que

- (a) $\mathcal{S}_3^{1,2}(E) \cap \mathcal{S}^3(E) = 0$, $\mathcal{S}_3^{1,2}(E) \cap \mathcal{A}^3(E) = 0$.
- (b) $\mathcal{S}_3^{1,2}(E) \cap \mathcal{S}_2^{1,3}(E) = 0$.

5. Deduïu que es té una descomposició de $\mathcal{T}^3(E)$ en suma directa

$$\mathcal{T}^3(E) = \mathcal{S}^3(E) \oplus \mathcal{S}_3^{1,2}(E) \oplus \mathcal{S}_2^{1,3}(E) \oplus \mathcal{A}^3(E).$$

6. La descomposició anterior no és canònica, podríem utilitzar en el seu lloc els subespais $\mathcal{S}_2^{3,1}$ i $\mathcal{S}_1^{3,2}$, per exemple. Proveu que

$$\mathcal{S}_2^{3,1} \subset \mathcal{S}_2^{3,1} \oplus \mathcal{S}_2^{3,1}.$$

Per saber-ne més: La descomposició de l'apartat 5 es generalitza per a p -tensors $\mathcal{T}^p(E)$. Per fer-ho cal analitzar les accions *irreductibles* del grup simètric $\mathfrak{S}_p$ sobre $\mathcal{T}^p(E)$, que estan codificades pels *tableaux de Young*. En el nostre cas, la descomposició 5 respon als tableaux de Young següents

1	2	3				
			1	2		
			3			

			1	3		
			2			

					1	
					2	
					3	

Si esteu interessats en aquests aspectes combinatoris, podeu consultar:

B.E. Sagan, *The Symmetric Group, Representations, Combinatorial Algorithms, and Symmetric Functions*. Springer Verlag. New York, 2001.